

Gamle Minder.

Af **G. Fr. A. Graae**. Meddelt af cand. juris **Th. Graae**.

(Sluttet).

Nyborg.

(1824—1827).

Ved Optagelsesprøven bestod jeg saa godt, navnlig i Latin, Græsk og Historie, at der blev set igjennem Fingre med, at jeg var aldeles uvidende i Mathematik. Jeg kom ikke blot i øverste Klasse, men blev endog dux rusticorum, det vil sige den øverste blandt dem, som det Aar blev optagne i Klassen. Derpaa fulgte Indvielsen, som bestod i, at „Russerne“ af de ældre skulde lægges over Skolebænken og faa Klaps paa deres Podex. Som Dux nød jeg den Ære først at blive trukken frem, men som den yngste, der ikke kunde værge sig mod de store og stærke Karle blandt de gamle, blev jeg behandlet meget skaansomt. Et Par Dage derefter gjorde jeg mig rigtignok skyldig i en crimen læsæ majestatis, idet jeg spillede Boldt paa Volden med Vincens og nogle Jevnaldrende af 2den Klasse. Men næste Dag døde jeg ei i Synden, da det blev betragtet som noget, der var langt under en Mesterlectianers Værdighed. Jeg glemmer ikke det Blik, hvormed en af „Kandidaterne“ i den Anledning tilkjendegav mig sin fornemme Ringeagt. Jeg var unægtelig endnu en komplet Dreng og var da heller ikke uden 14 Aar, medens de Andre i Klassen tildels vare voxne Mennesker, deriblandt en Del paa henved en Snes Aar og derover. Da jeg var den eneste blandt 15, som ikke var konfirmeret, maatte jeg derfor indtil videre finde mig i Øgenavnet „Drengen“. Men efter et Aarstids Forløb taalte jeg det ikke længer. Da min garderhøje Sidemand endnu vedblev at titulere mig hermed, naar der kom noget imellem os, saa rettede jeg mig og gav ham en Gang en varm Øreflgen, hvorpaa der naturligvis fulgte en Brydekamp, hvorunder det viste sig, at jeg ikke var aldeles udygtig til at hævde min Værdighed. Og det hjalp.

I det Hele herskede der en god Tone blandt Disciplene, og der taaltes ingen raa eller uanstændig Opførsel. Der var dog

en slem „gammel Dreng“, som kaldtes „fur“, og en Anden med et endnu værre Epitheton ornans, men dem var der Ingen, som vilde omgaaes. Det var navnlig „Kandidaterne“, der styrede Republikken efter aristokratiske Grundsætninger, og de 6, der bleve Studenter 1825, vare i det Hele vel skikkede til at udøve dette Herredømme, da de Allesammen vare flinke unge Mennesker og flere af dem tillige anselige Skikkelser, som nok kunde imponere de Yngre. Af disse 6 lever nu kun En, nemlig Dr. med. Jens Christian Colding i Svendborg. Ham traf jeg efter mange Aars Forløb i Flensborg, hvor han, som Landphysikus paa Ærø, maatte opholde sig en kort Tid for at underkaste sig den befaledede slesvigske Examen.

Det næste Hold stod betydelig tilbage for disse. To af dem gik senere ud af Skolen for at dimitteres privat, de 2 Andre maatte sidde 5 Aar i Klassen. Den ene, som var et godt Hoved, men doven, blev rigtignok Student med Laud. Han endte som Landsbydegn. Den anden, som havde et daarligt Hoved, men var flittig, fik hurtig ved en Patrons Hjelp et af Landets største Præstekald.

Samtidig med mig kom 2 Sønner af Agent Voigt i Faaborg i Skolen. Det var mine Næstsødskendebørn og et Par elskværdige Mennesker. Den ældste, Christian Voigt, sluttede jeg mig nærmest til i Skolen og senere ved Universitetet. Der var ogsaa et Par andre Langelændere, Frits Wilhjelm og Anton Jacobæus, med hvem jeg omgikkes. Iblandt de Yngre havde jeg en anden Halvfætter, Jens Schurmann, der allerede den Gang kaldtes „Professoren“. Af senere bekendte Mænd maa jeg nævne de lystige Sinaafyre O. B. Suhr og V. Crone, samt begge Brødrene Schjern, hvoraf den yngste, den senere Professor i Historie, var en kjon lille Dreng med et ualmindelig opvakt Ansigt. Blandt de Smaa var der ogsaa En, Worm, som senere fik en sørgelig Navnkundighed som Tønders Morder, men den Gang var han en lille stilfærdig Dreng af et sygeligt Udseende.

Discipel-Antallet var i det Hele c. 50, fordelte i 3 Klasser, med et toaarigt Kursus i de nederste og et treaarigt i øverste Klasse, men det hændte ikke saa sjelden, at En og Anden

maatte sidde over. Latinskolen var i den store Hjørnegaard ligeoverfor Amtstuen, og alle 3 Klasseværelser vendte ud imod Graven omkring den gamle Slotshave.

Lærerpersonalet bestod af Rectoren, Dr. Bjørn, Overlæreren, Dr. Müllertz, 2 Adjunker: Guldberg og Christen Møller-Holst, den gamle Timelærer Ambders og Syngelæreren, Organist Jørgensen, i hvis Hus V. Leth og jeg boede sammen det første Aar, hvorpaa han flyttede til Holst og jeg sammen med Wilhjelm til Kjøbmand Rye, ved Volden med Udsigt over Fjorden.

Skolen sang i Grunden paa sit sidste Vers og blev nedlagt efter faa Aars Forløb, men hævdede sig dog en kort Tid, navnlig ved Holst, der var en udmærket Philolog og en ualmindelig dygtig Lærer.

Rectoren var mere frygtet end elsket. Det var en verdensklog Mand med en stor Formue, som han havde faaet med sin Kone, der var skilt fra sin første Mand, en Brigader von Halling¹⁾. Dr. Bjørn var høj og mager, med lyst krøllet Haar og et skarpt Blik. Han var egentlig Mathematiker og Forfatter af en Geometri og en Arithmetik. Som Rector havde han dog ment, at det tilkom ham at læse Latin og Græsk i øverste Klasse. Men hvor megen Flid han end gjorde sig, var det dog ynkeligt og uendelig kjedsommeligt at høre ham hakke sig igjennem en Lectie, som han oversatte for os i et halsbrækkende Sprog. Jeg hørte da heller aldrig efter i Længden. De Flinkere iblandt os kunde gjort det baade lettere og bedre.

En Gang var han i stor Knibe ved en Examen, da han havde forlagt sit Exemplar af en græsk Forfatter, der var forsynet med Oversættelse og Anmærkninger. Skulde man forklare, hvorfor et Verbum stod i Conjunctiv, svarede man med et undertrykt Smil: „saasom, eftersom.“ Saaledes begyndte nemlig en Paragraph i gamle Badens latinske Grammatik. Men sligt prøvede vi ikke paa hos Hr. Holst, der læste enkelte Bøger

¹⁾ Dr. phil. Hans Outzen Bjørn, Rector i Nyborg 1817—39, blev 1814 gift med Karen Dorethea v. Westen, f. 1778, † 1850, der 1° havde været gift, ikke med Brigader Halling, men med en Søn af ham, Ritmester Hans Henrik Georg H., f. 1776, † 1839.

med os af de latinske Digtere og af Homer samt udelukkende havde den latinske Stil. Det var en Fornøjelse at høre ham gennemgaa en Ode af Horats og baade lærerigt og interessant ved den latinske Stil at høre hans rationelle Forklaring, som gav dem, der kunde forstaa det, Indsigt i Sprogets Ejendommeligheder. Det var, saa at sige, en praktisk Indøvelse i Logik.

Hvad en god og en slet Methode har at betyde, erfarede jeg strax, da jeg kom i Skolen. Med dem, der kom op fra anden Klasse, havde Rectoren læst lidt Hebraisk, og det skulde nu jeg og en Anden af de nys Indkomne se at indhente i det første Fjerdingaar under Rectorens Vejledning. Vi læste da ogsaa det første Kapitel af Genesis og benyttede dertil Lunds vidtløftige og maadelige Analyse, hvorfra Rectoren havde al sin Visdom. Men da vi saa efter Nytaar skulde begynde med de Andre under Holst, saa fik vi at vide, hvad vi kunde! Jeg havde nær tabt Modet og gav mig tilsidst til at græde, da Holst pinte mig en hel Time, saa jeg til Slutning hverken vidste ud eller ind. Men det varede ikke længe, saa fik det Hele et andet Sving. Ved den ypperlige Methode og livlige Undervisning, uden andet Apparat end Rasmussens Tabeller, kom jeg hurtig saaledes ind i Sproget, at Intet faldt mig lettere. Ingen af hans Disciple fik nogensinde til Artium under Laud i Hebraisk, og mange, deriblandt ogsaa jeg, præ ceteris. Men Holst var ogsaa fra Horsens Skole og en af Professor Ole Worms bedste Disciple.

Holst var en lille, lidt hjulbenet, mager Mand, med mørkt krøllet Haar, et blegt Ansigt, skarpe Træk og en stor krum Næse. Hertil et Par smaa livlige og kloge Øjne. Og det var nok værd at se og høre ham paa Kathedret. Der var baade Liv og Alvor i ham, og en Klarhed og en Kraft i Foredraget, som var i høj Grad vækkende, men krævede ogsaa en vis Opmærksomhed hos Disciplene, der alle havde stor Respekt for „den Lille“, for hvem jeg nærede en ubetinget Højagtelse, som han i enhver Henseende fortjente. Han var, maa jeg tilstaa, den eneste af Lærerne, som jeg lærte noget af.

Det eneste, man kunde lære af Rectoren, var Mathematik,

men da jeg var kommen i øverste Klasse uden alle mathematiske Forkundskaber og jeg desuden ingen Interesse havde for det Fag, saa blev Følgen, at jeg lod staa til og lærte Intet deraf. Rectoren læste de 2 første Timer, men da han aldrig kunde blive færdig med Latinen, som vi havde først, gik det ud over Mathematiken, som saa skulde jages igjennem i en Fart. Naar han derfor havde Hast, tog han det meget gemytlig med mig: „Kan De noget idag, Graae?“ spurgte han med et Smil, og da jeg ellers stod mig godt med ham, hændte det ikke saa sjelden, at jeg ogsaa trak paa Smilebaandet og lod ham forstaa, at han helst maatte gaa mig forbi, som han da gjorde for at blive hurtigere færdig.

Saaledes slap jeg fra det i Øjeblikket, men det var kun Galgenfrist! Naar Examen kom, var det fortvivlet. Til det skriftlige fik jeg rigtignok altid Hjælp af min Sidemand, skjønt Rectoren sad paa Kathedret. Men ved den mundtlige Prøve stod jeg der og vidste hverken ud eller ind. Ja, naar jeg stod der foran den sorte Tavle med Kridtet i Haanden, blev jeg gjerne saa ør i Hovedet og saa tør i Halsen, at jeg følte mig ligesaa ulykkelig, som naar jeg i sin Tid paa Egeløkke, i Fruens Fraværelse, af de drilagtige Herrer blev tvungen til at spise 2 Portioner Kalunsuppe, som jeg ikke kunde døje og ellers var fri for. De tilstedeværende Lærere, som jeg i det Hele stod mig godt hos, vare nærved at le, og jeg nærved at græde. Til det skriftlige havde jeg altid — mirabile dictu — mg og til det mundtlige fik jeg stadig mdlg., og deri skete ingen Forandring.

Overlærer, Hr. Dr. Mülertz dannede en mærkelig Modsætning til Rectoren, som var klog paa denne Verden og ikke uden en vis Jovialitet, medens hin var en lærd Pedant, fuld af Pathos, forøvrigt en varm Patriot og upaatvivlelig en troende Christen. I det Hele var han godt lidt af Disciplene, som han alene sagde „Du“ til, hvad enten de vare store eller smaa, og gjerne titulerede: „Min lille Dreng!“ Han kunde noget af alt, men Historie og Geographi vare dog hans Hovedfag, og deri var han hjemme trods nogen Professor. Uheldigvis var han meget hidsig og noget forfængelig, blandt Andet af sin Doctor-Værdighed, ogsaa

var han saa urimelig styg og højst aparte baade i Bevægelser og Klædedragt, at Ingen kunde se ham uden at trække paa Smilebaandet. Hovedet, der var dækket af et tyndt Haarlag, var aldeles fladtrykt og endte fortil i en lang Næse, der allerede i Odense havde skaffet ham Øgenavnene: „Snudebillen“ og „Hornfisker“. Hertil kom en frygtelig stor Mund, som gik op til begge Øren, naar han lo, og selve Latteren — Hohoho — var latterlig nok.

Han gik altid meget rask og slog stoltelig ud med Armene i et bestemt Tempo. Til daglig Brug gik han med en lysegraa eller brun Livkjole og snevre lysegraa Benklæder i et Par store Støvler, og endelig paa Hovedet en lav, spidspullet Hat, temmelig forslidt, thi han var meget sparsommelig og ophøjet over de omskiftelige Moder. Mødte man ham paa Skibsbroen eller Volden, kunde det nok hændes, at man værdigedes at gaa lidt med ham, thi han var i sig selv en god og venlig Mand. Men man passede nøje paa at gaa ved den venstre Side og man maatte ikke glemme at sige: „Hr. Doctor!“ Han kunde ikke fordrage Rectoren, og Rectoren lo sagtens af ham, ligesom alle Andre.

Man kunde upaatvivlelig have lært noget af ham, og hans Foredrag var baade livligt og fyldigt. Men da han foruden at være en pudsig Personlighed, der blev komisk med al sin Pathos og Begejstring, tillige var meget kortsynet, saa var Fristelsen altfor stor til ikke at benytte hans Timer saaledes, som det con-venerede Enhver bedst. Jeg for min Del saa aldrig i de tørre Lærebøger i Historien, der brugtes i Skolen, og bedre gik det ikke med Geographi og Fransk. De fleste sad med Bøgerne foran sig, naar de bleve examinerede, og det bemærkede han sjelden, da han selv — navnlig i Fædrelandshistorie — var helt optagen af sin Gjenstand, som han udbredte sig over med stor Veltalenhed, medens En og Anden samtidig maaske sad fordybet i en Røverroman fra Lejebibliotheket. „Den Særsindede“ af Lafontaine gjorde en Tid megen Lykke iblandt os, indtil Ingemanns „Valdemar Sejer“ gav os Smag for en sundere Nydelse.

Naar vi ikke lærte meget af ham, var det i Grunden vor

egen Skyld, men Ulykken var som sagt, at Et lærte vi fortræffelig, og det var at „fuske“, som det kaldtes. Endnu maa jeg bemærke, at Dr. Mülertz, hvad Sproget angik, var en stor Purist, hvilket hang sammen med hans Patriotisme, der dog aldrig flammede højere, end naar Prinds Christian som Fyens Gouvernør kom til Byen og Kanonerne tordnede fra Volden. Da blev han næsten borte i det af lutter Henrykkelse, og det udtærede, gustne Ansigt straaledede af en overvættets Fryd, der klædte ham morsomt. Ved en saadan Lejlighed, da han stod ved det ene Vindue og saa ud, slog en Gavtyv Ruden ud i det andet Fag. — „Hvad var det?“ spurgte han ivrig. — „Det kom nok af Kanonaden,“ blev der svaret, og dermed var han fuldkommen tilfredsstillet. Da Skolen blev nedlagt, blev han Rector i Horsens, men det duede han nok ikke til, som rimeligt var.

Den 3^{die} i Rangen var Hr. Guldberg. Han havde ikke drevet det til nogen Embeds-Examen og hørte nu en Gang med til Skolens Inventarium. Han nød ingen særdeles Anseelse eller Yndest og stak heller ikke ret dybt. Der var noget snigende og listende ved ham, som havde skaffet ham Tilnavnet: „Sneglen“. Imidlertid maa han dog betragtes som Skolens Smagsdommer og Skjønaand, der som Lærer i Dansk ikke blot indøvede os i en nøjagtig Interpunktion men ogsaa i den Kunst at deklamere. Og jeg erindrer, at jeg kom meget daarlig fra det, da jeg første Gang skulde oplæse nogle Vers af Ingemanns: „Kong Valdemar og hans Mænd.“ Af Platos „Apologia Socratis“ gav han en ret flydende Oversættelse, som altid var bedre en Rectorens af Herodot og Xenophon. Men naar jeg gjorde saa gode Fremskridt i Græsk, at „Drengen“ blev afløst af „Gomme Græker“, saa havde det sin Grund i, at jeg flittig benyttede Schnejdgers græske Lexicon, hvis Oplysninger om Ordenes Etymologi interesserede mig meget.

Det Værste var, at „Sneglen“ var hele Skolens Religionslærer. I øverste Klasse skulde Krogh-Meyers Lærebog lægges til Grund. Men det er ingen Overdrivelse, at jeg knap læste, endsige lærte en eneste Paragraph i den tørre, kjedsommelige Bog. Det behøvedes heller ikke, thi Hr. Guldberg dicterede os

helt igjennem en Forklaring i et jævner Sprog. Vi havde en Mistanke om, at den ikke saa ganske var af hans egen Fabrik. Men hvordan den var, skal jeg ikke kunne sige, da jeg kun meget løselig gjorde mig bekendt med den og for længe siden har svedt det Altsammen ud. Saa meget er vist, at jeg ikke modtog den ringeste Vækkelse eller Vejledning ved denne vindtørre Religions-Undervisning. Det Fornuftigste og mest Anvendelige, jeg har set fra Hr. Guldbergs Haand, var en Anmærkning 1826 i min Charakterbog: „Lidt mere Stadighed — og Graae vilde være brav!“

Det er 50 Aar siden jeg fik det Skudsmaal, og jeg maa bekjende, at der er Noget i det, om jeg end gjerne vilde berolige mig med, at jeg dog var stadig i min Ustadighed! Den Anmærkning kunde jeg imidlertid sagtens bære, men værre var det, at jeg virkelig en Gang blev smidt paa Døren, og det gik saaledes til:

Jeg sad og smaasnakkede i al Gemytlighed med min gode Ven Hans Bagger (senere Præst i Kullerup). Hr. Guldberg tysser, men bemærker uheldigvis, at jeg saa smaat trækker paa Smilebaandet. Der kom da Fart i „Sneglen“, der styrter ned fra Kathedret og hen imod os. Jeg tænkte, det gjaldt min Side-
mand, og holdt det for klogest at lade som Ingenting. Men inden jeg vidste af det, var han kommen bag paa mig og slog Armene om mig, saa jeg ikke kunde røre mig. Og da Døren var tæt ved, var jeg ude af den i en Fart. En saadan Kraftanstrengelse var uhørt fra den Side; men da det nu en Gang var sket, var der ikke andet for mig at gjøre end ganske rolig gaa ned i Porten og vente, til Timen var forbi. Men hvad sker? I samme Øjeblik kommer Rectoren tilfældig derved, og han var just ikke til enhver Tid at spøge med. Han spurgte naturligvis, hvorfor jeg stod der. Jeg sagde ham, hvad der var passeret, og til min store Forundring og Fornøjelse sagde han, at jeg kunde gjerne gaa op igjen. Dermed var den Historie til Ende, og det var baade første og sidste Gang, at Nogen af Lærerne rørte ved mig paa den Maade.

Af min gode Holst fik jeg dog en Gang et Par Øjne, som

i en Fart forjog et ulyksaligt Smil. I sin klassiske Harme over, at jeg, som i Almindelighed skrev en god latinsk Stil, en Dag havde sjudsket og gjort mig skyldig i en grov Bommert, smed han Stilebogen hen ad Gulvet. Men jeg tog mig ikke i Agt for, at han fulgte mig med Øjnene, da jeg bukkede mig og samlede den op med et Smil, som tydede paa, at jeg ikke tog mig den Sag videre nær. Han sagde Intet, men jeg havde nok af de Øjne, hvormed han fulgte mig til min Plads.

Siden jeg saa oprigtig har skriftet mine Kaadheder, kan jeg ikke nægte mig den Tilfredsstillelse at afskrive et Vidnesbyrd, som den brave Holst (som Præst i Bredstrup) gav mig i et Brev til min Fader af 9de April 1829, da jeg som Student opholdt mig hjemme i Bøstrup.

„Det er mig kjært at leve i Deres Søns Erindring. Han var stedse en af mine allerkjæreste Disciple, og navnlig en af dem, i hvem jeg sikrest haabede at se en Støtte og en Prydelse for det kjære Danmark. Han bedes venskabeligst hilset.“

Destoværre maa jeg bekjende, at jeg svarede bedre til den ovenanførte Anmærkning end til denne velmente Spaadom, som langtfra skulde gaa i Opfyldelse. Men ligefuldt glædede det mig at blive saa venlig erindret af denne udmærkede Lærer.

Spilopper hørte med til den Tids Skoleliv, og dem er jeg ikke færdig med, da jeg endnu maa berette lidt om den af Lærerne, som det gik mest ud over, nemlig Timelæreren, Hr. Ambders, med Tilnavn: „Majoren“. Han havde nok tidligere været et Slags Brandmajor og forresten Malermester af Profession. Et Par latinske Gloser maa han dog have lært, siden han en Gang gav en Discipel det vel fortjente Skudsmaal: „Insana-bile caput!“

Han var en Holstener af Fødsel og nu en gammelagtig Mand, som man paastod pimpede lidt i Smug. Om Disciplin i hans Timer var der slet ikke Tale. Den hele Undervisning i Tysk bestod i, at vi oplæste og oversatte et Stykke af en tysk Læsebog. Forresten benyttede vi de 3 ugentlige Timer om Eftermiddagen fra 5—6 efter eget Behag. Og de Ældre i Klassen behagede i Reglen uden videre at gaa deres Vej, indtil Rector en Dag kom ind i Klassen og af 15 Disciple kun traf de 5

Yngste, nemlig os „Russer“. Fra den Tid maatte Alle blive, men Hr. Ambders tillod os gjerne at bestille, hvad vi vilde, naar vi blot vare rolige. Og da vi havde hængt paa Skolebænken fra 9—1 og om Eftermiddagen skulde sidde der tra 3—6, saa faldt det navnlig paa en varm Sommerdag meget naturligt at tage sig en lille Lur.

Egentlig imod min Villie kom jeg en Gang i Sommeren 1827, et Par Maaneder før jeg blev Student, til at spille Hovedrollen i en komisk Scene.

Vi havde i Frikvarteret forsynet os med Kirsebær og vare kaade nok til at bombardere Kathedret med Kirsebærstene. Uheldigvis slap en saaledes ud af Fingrene paa mig, at den ramte „Majoren“ lige i Panden. Han blev rasende og styrtede ind til Rectoren, der strax mødte. Til Held for mig kjendte Hr. Ambders ikke Synderen, men maatte nøjes med at sige: — „Det er enten den Jacobæus eller den Voigt eller den Schaffalitzky,“ hvortil Rectoren svarede: — „Ja, naar De ikke kan sige, hvem det er, saa kan jeg Ingen straffe“ (og det var ham vist ikke ukjært, da den ene af disse var en Baron og den anden en Søn af Agent Voigt i Faaborg). „Men“ — føjede han til — „siden De ikke kan holde Orden i Klassen, maa en af „Kandidaterne“ gjøre det. Vil De, Graae, nu overtage Tilsynet i Dag og være mig ansvarlig for Ro og Orden.“

Det var en overraskende Vending, men jeg tog mig deri med Anstand. Og mine Kammerater svigtede mig ikke, skjønt det kneb for os at tage det med Alvor og ikke briste i Latter. Jeg rejste mig med Værdighed og blev efter Rectors Ordre staaende for Enden af den Bænk, hvorpaa de formentlige Urostiftere sad. Men da Rector var gaaet, skete der naturligvis en Scene-Forandring. Uvejret var trukket over, og alle Ansigter straaede af skalkagtig Munterhed. Vi faldt dog ikke ud af de Roller, vi uventet vare komne til at spille, og mine gode Venner fandt sig med Fornøjelse i de Tilrettevisninger, jeg gav dem i Kraft af den Myndighed, der var mig overdraget som Tilsynsmand.

En anden slem Uskik kom Rectoren dog omsider efter.

Skjønt Sundheds-Tilstanden blandt Disciplene var fortræffelig, gik der nemlig til sine Tider næsten ingen Dag, uden at der anmeldtes flere Sygdoms-Forfald, der bleve noterede i en lille Bog, som laa i det Vindue i nederste Klasse, hvor Lærerne plejede at samles hver Morgen. Navnlig naar Exainen nærmede sig, aftalte man, hvem der skulde være syg næste Dag. Ja, jeg maa bekjende, at jeg meldte mig upasselig i 3 Dage for ret i god Ro at nyde „Valdemar Sejer“. Da det imidlertid tog Overhaand med denne Sygelighed, befalede Rector, at enhver Anmeldelse skulde ledsages af en Læge-Attest, og det gav en mærkelig Forandring til det Bedre!

Det var strengt forbudt at ryge Tobak, men det gjorde de fleste Ældre ligefuldt i Smug. Jeg skulde imidlertid ogsaa prøve derpaa, skjønt det ulykkelige Tilfælde med Skraatobakken burde have afskrækket mig. Vi anskaffede os Kridtpiber, men jeg fik saa ondt deraf, at jeg strax holdt op igjen og begyndte først atter derpaa, da jeg var 36 Aar, og det lykkedes bedre. Da jeg var bleven vant dertil, befandt jeg mig vel derved, og jeg bilder mig ind, at det havde til Følge, at jeg fra den Tid ikke mere kom til at lide af den fatale Søsyege, som tidligere havde plaget mig.

I Sangtimerne kunde det ogsaa nok imellem gaa tumultuarisk til, men da jeg ikke havde Sangstemme, deltog jeg ikke heri, som var meget heldigt, da „Seminaren“ var min Vært, med hvem jeg helst maatte staa paa en god Fod, da han var noget hidsig.

At Skolen hver Morgen aabnedes med en Psalme, var jo smukt nok, men det var ikke med en af Ingemanns dejlige Morgenpsalmer. Aar ud og Aar ind den samme Vise:

„Saa venlig Dagen atter smiler

Og breder Liv og Glæde ud“ osv.

Det var unægtelig ikke videre opløftende.

Vi skulde ogsaa under Ledsagelse af en Lærer hver anden Søndag gaa i Kirke, men jeg for min Del maa tilstaa, at det kun var til liden Opbyggelse. Den gamle Nyholm var en udlevet Olding og Katecheten Hempel trættende kjedsommelig. Da

jeg skulde konfirmeres til Paaske 1826, gik jeg om Vinteren først til denne, da Sognepræsten var død, og senere til den yngre Nyholm, som blev Faderens Eftermand. Han var bekendt som en brav Mand, men kun lidet præstelig og nok en udpræget Rationalist. Han havde rigtignok hver Gang, naar han læste med Confirmanderne, Præstekjolen paa og samme smykket med Medaillen for Druknedes Redning, men derfor gik det ikke bedre, og Frelseren blev mig temmelig ubekendt. I al Fald var den Forberedelse, jeg fik til Confirmationen, uden nogensomhelst Betydning for min religiøse Udvikling. Jeg havde den Vinter ganske andre Ting i Hovedet, saa jeg maa bekjende, at, skjønt jeg som Mesterlectianer stod øverst, var jeg dog en grumme ringe Confirmand. Balles Lærebog skulde jeg nu først til at lære, men den maatte rigtignok lade sig nøje med en flygtig Gjennemlæsning. Først efter min Confirmation anskaffede jeg mig Fogtmanns Lærebog, som jeg gjennemgik paa egen Haand og med megen Interesse, og paa den Maade tilegnede jeg mig dog nogen Christendomskundskab, som det hidtil havde skortet paa. Og jeg kan ikke sige andet, end at det var mig til Bestyrkelse i Troen. Evangeliet var mig dog endnu temmelig fremmed, men fra min tidligste Barndom har jeg altid havt og bevaret en levende Tro paa Guds faderlige Forsyn, og derved blev det indtil videre. Forøvrigt havde jeg allerede i Skolen taget til mit Valgsprog: „*γνωθι σέαυτον!*“, — men før jeg kom til at kjende mig selv rigtig, skulde jeg dog prøve en Del.

Det der glædede mig mest paa min Confirmationsdag, var sikkert, at den gode Fru Leth og min kjære Søster Constance i den Anledning vare komne til Nyborg. Afdøde Major Leths sorte Livkjole var bleven syet om til mig, — og 1½ Aar derefter blev den igjen omsyet til min første statelige Studenter-Uniform, som jeg dog senere voxede fra.

I Vinteren 1825—1826 havde jeg, som sagt, andre Interesser end de kristelige. Det var nemlig da, at jeg gjorde Bekjendtskab med et Theaters Trylleri. Som 10—11 Aars Dreng havde jeg nok set „Kotzebues Død“ fremstillet i en Lade i Tranekjær af nogle omrejsende Komedianter, hvoraf den, der

spillede Sands Rolle, var et Fruentimmer i Mandfolkeklæder, og det maa jo have gjort noget Indtryk paa mig, siden jeg endnu husker det. Men hvad var dette imod det rigtige Theater paa Raadstuen i Nyborg, hvor det Bigom-Tietgenske Selskab spillede „Schillers Røverne“, „Korsridderne“, „Christian d. 4des Dom“, „Jeppe paa Bjerget“, „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“ etc.! Det var en hel ny Verden for mig, og i den følte jeg mig ganske hentryllet, saa det var intet Under, at jeg foretrak disse Herligheder for det, som Guldberg og Nyholm kunde byde mig til Vækkelse og Næring for Aand og Hjerter. Det gik naturligvis ud over Lectierne, — dog ikke over den latinske Stil, som jeg i Reglen udarbejdede med stor Flid. Hvilke incommensurable Størrelser: latinske Stile og Schillers Røvere! Og saa denne glødende Begejstring uden al Kritik! Naar man er 15—16 Aar, kan man sluge Kameler; — det kunde man idetmindste den Gang, og jeg beklager de Unge, der i den Alder allerede ere gammelkloge.

Byen havde da ogsaa sit Lejebibliothek, som vi jævnlig tyede til, og vi toge til Takke med, hvad det kunde byde. Men jeg kan ikke tænke paa Bogbinderens Hus, hvor det fandtes, uden med det Samme at mindes „Slaveriet“ ligeoverfor paa den anden Side af Gaden. Det frembød ikke blot et uæstetisk, men et i Sandhed barbarisk Skue: En lav Bygning med en smudsig lille Gaard, adskilt fra Gaden ved Pallisader, indenfor hvilke man saa Slaverne røre sig ligesom i en Svinesti, med Lænker om Benene og i de graa Dragter med røde Ærmer, til Beskuelse for al Verden, som maatte passere der forbi, hvad enten de gik ud af eller ind i Byen. I saa Henseende er der da sket en god Forandring.

Dog — tilbage til Kammeraterne! I vor Klasse fik vi da forresten et Stykke af en Digter, nemlig den senere saa ulykkelige Hollard-Nielsen, som Prinds Christian tog sig af, og af hvem Hans Højhed da selvfølgelig blev besungen i højtravende Vers. Vi ventede naturligvis noget Stort af ham med Tiden. Men det, der skaffede ham den største Berømmelse, var dog nok et Digt til den unge og udmærket smukke Baronesse Nore Holck

fra det nærliggende Holckenhavn. Jeg erindrer endnu Begyndelsen deraf:

O, jeg har set paa Jorden for mit Øje,
 Hvad kun Correggio saa i Phantasi,
 Naar sødt henrykt han stirred mod det Høje,
 Og der Madonna svæved han forbi!
 Jeg ser ej noget Skjønnere hernelen,
 Thi jeg har set, Eleonora, Dig!

At de fleste af os sværmede for en eller anden af Byens Skjønheder, følger saa at sige af sig selv. Men hvor lystig jeg end kunde være blandt Kammeraterne, saa var jeg dog i Skole- og Studenteraarene til stor Plage for mig selv i aller højeste Grad undselig og forlegen ligeoverfor de unge Damer, der satte min Phantasi i Bevægelse, men fik min Mund til at gaa i Staa. Skjønt jeg ellers ikke gjorde en Røverkule af mit Hjerte, saa var der dog en Enkelt (Caroline Andersen, der et Aarstid gik i et Pige-Institut i Nyborg), om hvem jeg aldrig talte, end ikke til mine bedste Venner. Min kloge Søster var nok den eneste, for hvem mit Hjertes Hemmelighed ikke i Længden kunde blive skjult. Men „hvorledes fanger man en Solstraale?“ ja, det gik over min Forstand, saa det blev kun til en smuk Morgendrøm!

Naar jeg nu tænker paa Nyborg og de sorgløse Aar, jeg der tilbragte blandt de ungdomsfriske Venner, og mindes Alt, hvad jeg oplevede med dem, da staar det klart for mig, at det Mindste af det, jeg lærte, lærte jeg af Lærerne. Det frie og friske Liv blandt Kammeraterne har en stor Betydning i den Alder. Hertil kom de dejlige Omgivelser, der lode En modtage uforglemmelige Indtryk af den skønne Natur. Hvor mange prægtige Timer tilbragte vi ikke paa vore Spadseretoure langs Volden og i de nærliggende Skove; og saa den smukke Fjord, hvor vi sejlede og badede os om Sommeren og hvor vi om Vinteren løb paa Skøjter! Og saa endelig Ferierne, dobbelt kjærkomne for os Langelændere. Ja, det var dejligt at springe i Land paa de venlige og velkendte skovklædte Kyster, men svært at forlade dem igjen, især for mig, der den Gang tidt led af Søsøge og ofte maatte døje meget i de aabne Havbaade, naar vi krydsede frem og tilbage i Storm og i Stille, Sommer og

Vinter. Nu blev Bøstrup først ret igjen mit egentlige Hjem, og hvor var jeg ikke glad ved at være der. Da maatte Faders Heste holde for!

Saaledes var Skolen, og saaledes var jeg i de 3 Aar, jeg tilbragte i Nyborg. Der var Mangler og Fejl nok baade ved den og ved mig, saa vi have ikke stort at lade hinanden høre. Vi skiltes ad i al Venskabelighed, og jeg var sjæleglad, da jeg havde mit Testimoni um i Lommen, hvori Rector anbefalede mig til „alma mater“ som en „amabilem juvenem de meliore nota.“

Efter nogle Dages Ophold paa Langeland tog jeg til Kjøbenhavn i Selskab med min 5 Aar ældre og sindige Landsmand, Frits Wilhjelm, „den Gamle“ kaldet. Paa Stigsnæs ved Skjelskør havde vi lejet en simpel Bondevogn med et Par Krikker for, saa det gik langsomt. Undervejs bedede vi paa Rosengården, hvor min Broder var Huslærer, og den 24de September 1827 Kl. 8 om Morgenen kørte vi ind ad Vesterport, — ikke uden en vis Hjertebanken for mit Vedkommende.

Politibetjente og Skildvagter var man vant til at se ved Portene, og Ingen spærrede os Adgangen til Fæstningen; men indenfor Volden laa der jo en Skandse, som kaldtes Artium. Den skulde tages med Storm, og jeg vidste godt, at alle mine Tropper just ikke vare til at stole paa. I alleregentligste Forstand kom jeg allerede den første Aften til selv at opkaste en Forskandsning. En Ven af min Broder havde nemlig lejet et Værelse til mig i Store Regnegade. Værelset var godt nok, men Døren kunde ikke lukkes, og det var betænkeligt nok at lade den staa aaben om Natten, da smudsige Kvinder af et tvetydigt Udseende viste sig om Aftenen paa Trappegangen udenfor Døren. Inden jeg gik til Sengs, fandt jeg det derfor klogest at barrikadere med min tunge og vel fyldte Kuffert. Næste Dag byttede jeg Værelse med en ældre Bekjendt og flyttede til Løvstræde.

Den 1ste October skulde det store Slag tage sin Begyndelse. Synet af og Bekjendtskabet med de mange commilitones hævede Modet, og det Hele gik med Muntherhed. Min Fader, som kjendte

mit Sværmeri for Theatret, havde givet mig det fornuftige Raad ikke at gaa paa Komædie, før Examen var vel overstaet. Men allerede under den skriftlige Examen gik Naturen over Optugtelsen, og det gav maaske nok Anledning til, at jeg skyndte mig et Par Gange vel meget med Udarbejdelsen af specimina. I min latinske Stil havde jeg saaledes en slem Skjødesløshedsfejl, som Hr. Holst var meget misfornøjet med, da han mente, at jeg ellers vilde have faaet præ ceteris, men Laud fik jeg da.

Den skriftlige Opgave i Geometri var jeg aldeles ude af Stand til at besvare og fik rimeligvis Nul for det Nonsens, jeg satte paa Papiret. Tilsynet var saa skrapt, at jeg aldeles ingen Hjælp kunde faa. Det stødte mig da ogsaa fra Laud i Hovedcharakter, uagtet jeg stod mig godt i alle Hovedfagene og fik 4 præ ceteris og 4 Lauder deri, men Non i Geometri, skjønt jeg dog til den mundtlige Prøve i Mathematik drev det til Haud? under den barske Thune. — Jeg kæmpede med Fortvivlelsens Mod, men til Alt, hvad jeg hittede paa, svarede han ganske tørt: „Aldeles galt,“ indtil han sagde: „Dette er galt, men det kunde være rigtigt.“ Dermed slap jeg ud af Skjærilden og blev gratuleret af mine gode Venner, som morede sig over denne Kraft-Anstrengelse af en Stymper. Stort bedre gik det ikke i Religion, idet jeg ved Examinationen efter Krogh-Meyers Lærebog, som jeg aldrig havde læst, kun drev det til Haud \times .

Jeg bildte mig ind, at jeg var sikker paa mit Laud i Hovedcharakter, og blev paa det allerubehageligste overrasket, da jeg hentede mit akademiske Borgerbrev paa Studiegaarden. Jeg aabnede det med den Bemærkning til en god Ven: „Nu skal Du se, hvor gode Charakterer jeg har!“ — men ak! Det var gaaet mig som en Anden, der endda havde 1 præ ceteris mere end jeg, men ligeledes var kommen galt fra Mathematiken. Vi fik begge Haud i Hovedcharakter, og jeg listede bedrøvet og ydmyget hjem med Taarer i Øjnene. Jeg var jo kun 17 Aar; men Student var jeg dog nu, og det vedbliver jeg at være, saa længe jeg lever!

Kjøbenhavn.

(1827—1829).

Saaledes begyndte da Studenterlivet for mig med en stor Skuffelse. Det krænkede mig, at jeg var sat i Klasse med adskillige Stympere, deriblandt en Langelænder, der fik samme Hovedcharakter som jeg, uagtet han kun havde 1 Laud, 3 Nonner og Resten Hauder. Og det pinte mig, at jeg skulde forskaffe mine Forældre denne ubehagelige Overraskelse. Russe-Aaret gik dog ikke til Ende uden at bringe mig endnu en Skuffelse, der beredte mig en virkelig Hjertesorg, og derigjennem modtog jeg Indvielsen til en alvorlig Sjælekamp af langt større Betydning for mit indre Liv end alle Professorernes Forelæsninger. Men der var adskillige Stadier, der skulde gjenneumløbes, udvortes og indvortes, inden jeg ved Guds Naade fandt Fred og Hvile for min Sjæl i den Kjærlighed, „som tror Alt, haaber Alt, taaler Alt.“

Blandt mine Kammerater var jeg altid munter og livlig, men ellers tilbageholden og stille. Og hvor aabenhjertig og meddelsom jeg end var af Naturen, saa dog tavs som en Mur ligeoverfor mine bedste Venner med Hensyn til det, som gjennem mit hele Studenterliv bevægede mig dybest. Dog var det langt fra, at jeg begyndte med Indøvelse i Selvfornægtelse. Min hele foregaaende Livs-Udvikling førte det ligefrem med sig, at jeg med utilbørlig Tilsidesættelse af den egentlige Examenslæsning ganske hengav mig til det nydelsesrige Liv i Poesi, Theater og Literatur. Og saa denne mageløse Frihed ved Overgangen fra Skoletvangen til Studenterlivet, dobbelt tiltalende for os Provindsialister, der i en vis Dannelse og Modenhed kunde staa tilbage for Kjøbenhavnerne, men havde det forud, at Alt var nyt for os og ved Nyhedens Interesse istand til at udøve en vækkende Indflydelse paa det hele Aandsliv, om end dermed ogsaa kunde være forbunden særegne Fristelser.

Om Politik var der nu slet ikke Tale i denne rent æstetiske Periode. Jeg glædede mig over Slaget ved Navarino den 20de October 1827. Det var det Hele. Orla Lehmann var selv endnu kun en af dette Aars Russer, men ganske vist en elegant

og galant, syttenaarig lille Verdensmand, som det ikke kunde falde mig ind at nærme mig til, saa lidt som til den lidt ældre H. L. Martensen, den udprægede Vismand med den overlegne Mine og de sære Fagter. En Tredie af det Aars „publico encomio ornati“, den tilkommende lærde Jurist, Professor-Sønnen F. C. Bornemann, kom jeg dog til at gjøre et flygtigt Bekjendtskab med, da han blev min Sidemand i Studenterkorpset, med lille Leerbech til Lieutenant og senere Conferentsraad Larsen til Capitain, — for ikke at tale om Chefen, Kammerherre Lorentz, en udlevet Olding, der burde have været forskaanet for at holde Styr paa de urolige Russer, til hvem han hvert Øjeblik maatte raabe med skjælvende Stemme: „Staa stille dog, mine Herrer!“ Det Aars Studenter udgjorde omtrent 250 Mand, og i 3 Uger varede vor Indøvelse i Exercits, hvorefter vi bleve præsenterede paa Nørrefælled for Hans Majestæt Kong Frederik den 6te, for hvem jeg efterhaanden har mønstret 5 Gange. Hvor St. Johanneskirken nu staar, havde vi Hvileplads, og der stode Marketendernes Boder, hvor vi indtog Forfriskninger, og derpaa marscherede vi stolte af vore smukke Uniformer med vajende Faner over Nørrebro, omringede af en talrig Skare til Højre og til Venstre foruden Adskillige inde imellem Geledderne. Var det Hele ikke til nogen Nytte, var det vel heller ikke til Skade.

Naar vi paa den Maade havde modtaget vor militaire Uddannelse, begyndte Forelæsningerne for de unge, livsglade Studenter, med hvem det altid var en Fornøjelse at samles paa Collegierne, især da i Begyndelsen. Jeg havde anskaffet mig de trykte Lister over det Aars Studenter og kjendte dem Alle saa godt af Udseende, at jeg efter nogle og fyrretyve Aars Forløb paa Kjøbenhavns Gader har kunnet gjenkjende Mange, med hvem jeg aldrig havde vexlet et Ord. Sibberns Forelæsninger over Logik og Psychologi vare vel de eneste, der vakte nye Ideer, ligesom hans hele Personlighed i al sin elskværdige Originalitet ikke kunde andet end udøve en velgjørende Indflydelse. Men da jeg særlig interesserede mig for de gamle Sprog og derfor egentlig havde mest Lyst til at studere Philologi, saa hørte jeg ogsaa stadig de andre Forelæsninger, navnlig den unge Madvigs

over Tacitus og Juvénal. Derimod forsømte jeg ganske det matematiske Collegium over Stereometri, Trigonometri og Algebra, hvoraf jeg strax mærkede, at jeg ikke forstod et Ord, da jeg manglede alle Forudsætninger. Jeg lod da staa til, skjönt det kun var Galgenfrist. Og da Examen nærmede sig, løb det koldt ned ad Ryggen paa mig. Men jeg slap dog godt fra det, og det kunde jeg ene og alene takke den bekjendte stærke Jyde, Mathematikeren Svenningsen for. I 12 Timer manudcerede han Mau og mig, og ved sin ypperlige Methode og beundringsværdige Klarhed bragte han det dertil, at vi begge fik Laudabilis hos von Schmidten, til stor Forbavselse for os selv.

Uagtet jeg til Artium havde faaet 2 præ ceteris hos gamle Engelstoff, saa maatte jeg dog nu til Examen philologicum kæmpe næsten en hel Time for et Laud i Historie. Sagen var den, at jeg vel havde meldt mig til en af de første Examensdage, men da jeg Dagen forud havde gjort min skyldige Opvartning hos to af de examinerende Professorer, blev jeg pludselig overfalden af en saadan Examensfeber, at jeg meldte mig syg, og kom saaledes først op den næstsidste Examensdag. Og da den, som var oppe umiddelbart før mig, var en stor Stymper, som fik Non eller Nul, var gamle Engelstoff bleven saa arrig, at jeg havde min Nød med ham, da han nok mærkede, at jeg ikke var aldeles sikker. Tilsidst gav han mig det sværeste Spørgsmaal, han kunde hitte paa, idet han forlangte, at jeg skulde sige ham Indholdet af Langebeks „scriptores rerum danicarum“, hvorom der var en lang Ramse i hans Collegium over Kilderne til den danske Historie. Der mente han vel at fange mig, men et heldigt Instinkt havde ladet mig lære netop dette bedre end alt det øvrige, saa jeg kunde give ham det Altsammen fra Begyndelsen til Enden. Saa nikkede han meget venlig, og glad var jeg, at jeg slap helskindet ud af den Skjærsild.

Hver Søndag var jeg Gjæst hos den gode Dr. Mansa paa Vesterbro Nr. 57, ligefor Apotheket. Hans elskværdige Kone, Mine Mansa, var paa en Maade min Cousine, da hun var adopteret Plejedatter af min kjære gamle Farbroder, Pastor emeritus Christian Bech, der boede sammesteds. Imellem kom jeg ogsaa

til Fru Leths Søstre, Admiralinde Lindholm og Fru Barner, der altid toge venlig imod mig. Jeg kom ligeledes til min Svigerindes Onkel, Justitsraad Andersen, hvis Søn, den Gang en opvakt Dreng paa 7—8 Aar, er senere Provst Frits Andersen i Ringsted, og hvis Datter voxede op til en yndig Pige, den smukke Lise Andersen, som jeg til en Tid sværmede lidt for, uden at dette dog havde videre at betyde, end at jeg kunde spørge dermed. Men mit Hjerte var let fængeligt, skjønt „stadigt i sin Ustadighed.“

Ellers var Studenterforeningen saa at sige mit egentlige Hjem, som jeg gjerne besøgte hver Aften, dels for Selskabs Skyld, dels og fornemlig for at læse Bøger og Blade. Det var jo i de Aar, at Heibergs: „Flyvende Post“ var Hovedstadens vigtigste Blad, ligesom „Maanedsskrift for Literatur“ var det Tidsskrift, hvortil Datidens betydeligste Mænd stadig leverede interessante Bidrag. Men det var ikke blot nye Bøger, man kunde gjøre Bekjendtskab med i Læsestuen. Der holdtes ogsaa Foredrag hver Lørdag Aften, og ved festlige Lejligheder vare altid flere af Professorerne tilstede, og der herskede i det Hele en god Tone, saa at man følte sig som hjemme der paa Hjørnet af Boldhusgade, hvortil Mange knytte nogle af deres kjæreste Erindringer fra Studenterdagene.

Derfra og til det kongelige Theater var der kun et lille Løb, og dertil ilede jeg ofte med al den glade Forventning, som kan fylde et ungdommeligt Hjerte. Det var i Sandhed dog „ej blot til Lyst“ for mig, men en forædlende Dannelses-Anstalt, som jeg skylder meget. Jeg lo med de Leende og græd med de Grædende! Oehlenschlaegers og Shakspeares Tragedier, Holbergs Komedier og Hejbergs Vaudeviller, det Ene med det Andet, henrev mig. Jeg behøver jo kun at nævne Dr. Ryge, Nielsen, Madam Wexschall (senere Fru Nielsen), Frydendahl, Lindgren, gamle Rosenkilde, Winsløv junior, og blandt de Yngre Phister, Jonifru Pætges (senere Fru Hejberg) og den smukke Jomfru Heger (senere Fru Holst), saa er det let at forstaa, at Theatret paa den Tid maatte udøve en stor Indflydelse og ikke mindst paa mig! For 3 Mark havde man i Parterret Adgang til alle

disse herlige Nydelser, som jeg kan sige, at jeg endnu har godt af. „Axel og Valborg“ var dog mit Liv-Stykke, og derefter „Romeo og Julie“. Begge Stykker har jeg set 3 Gange. Sidste Gang, jeg saa „Romeo og Julie“, ejede jeg kun 24 Skilling og gik derfor paa Galleriet. Det fortalte jeg mange Aar derefter til Fru Hejberg, der som Jomfru Pætges havde spillet Julie, og hun bemærkede dertil, at det var saadanne Tilskuere, man maatte ønske sig.

Den første Jul, jeg var i Kjøbenhavn, sendte min Moder mig 5 Rbd. til at fornøje mig for, og for dem var jeg i Løbet af et Par Uger 9 Gange paa Komædie; — ellers i Reglen dog kun 1 Gang ugentlig. Det var jo rigtignok ikke „Guds Rige“, jeg søgte i Theatret, men dog en ideal Verden, som der aabnede sig for mig, og det var en dyb aandelig Trang, som deri søgte sin Tilfredsstillelse. Heri fandt jeg rigelig Erstatning for Selskabslivets Adspredelser, som jeg ingen Sands havde for, og hvortil der hører Talenter, som jeg manglede. Drømme og sværme for alt Skønt, de unge Skjønheder derunder indbefattet, det kunde jeg maaske bedre end de Fleste, men faa Munden paa Gled i en fin Selskabssal! Nej, det formaaede jeg ikke, og det var i flere Aar til stor Plage for mig selv.

Det var en stor Lykke for mig, at jeg i det kjære Bøstrup havde et Hjem, som jeg elskede, og en Fader, som ikke tabte mig af Syne, men stadig fulgte mig med sine Opmuntringer og Advarsler, og som ved sin hele Personlighed udøvede en stor Indflydelse paa mig, om jeg end med Skamfuldhed maa bekjende, at jeg langtfra, saaledes som jeg burde, fulgte hans gode Raad og Formaninger. Jeg stod ogsaa i stadig Brevvexling med min ligesaa kvikke som kjærlige Søster Constance, der nok imellem kunde meddele mig, hvad de Gamle ikke behøvede at vide, som til Exempel den Notits i et Brev af ²⁷/₁₂ 27:

— „Fra Din Ven Christian Andersen skal jeg hilse Dig meget, saa og fra Caroline, der med Rødme og Henrykkelse spørger til Dig.“

Ellers var det Dagens Nyheder derovrefra, som hun meddelte mig, og den Gang gik det lystigt til med Baller, om det

saa var paa Charlottenlund ude paa Nordspidsen af Langeland. Derom skriver hun bl. A. $14\frac{1}{2}$ 28:

— „Hvad mener Du om Kastrup (den gamle Forvalter paa Nedergaard og Ejer af Charlottenlund), der gjorde et skrappt Bal paa Charlottenlund den 4de Februar. Vi vare 40 Personer, alle Egnens Honoratiores. Vi holdt ud til næste Formiddag og endte Kehraus paa Loftet.“

I et Brev af $20\frac{1}{6}$ 28 fortæller hun om et andet Bal hos Forpagterens paa Nedergaard, hvor hun ragede uklar med Vincens Leth, som var der i Selskab med sin Broder og Barnerne. Vincens havde engageret hende til første Dands, men lod hende sidde over uden at gjøre Undskyldning. Da han noget efter engagerede hende til en anden Dands, var hun, som hun skriver, „ikke sen til at svare: Nej Tak! Jeg vil ikke være Din Nar anden Gang!“ Dagen derefter bleve de dog forligte.

Den trofaste Søster kunde ogsaa give mig alvorlige Paa-mindelser. Da jeg var noget uefterrettelig med at sende Et og Andet hjem med de langelandske Skippere og undertiden lidt skjødesløs med Brevskriveriet, skriver hun senere en Gang s. A.:

— „Jeg kan sige Dig, at Fader er baade bedrøvet og vred over Din Ligegyldighed og Uefterrettelighed i at efterkomme Dine Forældres ofte gjentagne Erindringer, og det have de ogsaa Aarsag til, da de fra deres Side jo aldrig tilsidesætte det Alleringeste, hverken til Din Lærdom eller Fornøjelse. Jeg vil derfor søsterlig raade Dig at lægge Vind paa mere Orden og Nøjagtighed saavel med dette som med at skrive oftere, da jeg ved Gud ellers frygter, Fader for Alvor vredes paa Dig.“

Men saa var hun ogsaa glad, naar jeg kom hjem i Ferien, og ikke mindst, da jeg efter Examen første Gang mødte som Student paa det kjære Langeland. Det var nu fornøjeligt nok; men det gik ikke saa nemt at rejse den Gang som nu. Min bedste Ven i Russe-Aaret, den 3 Alen høje, ranke og raske Herlovianer Ludvig Colding, og jeg besluttede os til at kjøre paa en Fragtvogn til Korsør. Det gik langsomt, mens vi sad i gemytlig Passiar oppe paa det høje Læs. Vore Penge vare slupne op, men Colding skaffede det Manglende til Veje hos en Bekjendt i Korsør. Derfra sejlede vi med Smakke til Nyborg, hvor vi skiltes. Jeg havde min Studenter-Uniform paa under Overfrakken. I den skulde jeg jo have den Fornøjelse at præsentere mig for mine gamle Skolekammerater. Det generede

nig dog lidt, da jeg traf Rectoren paa Skibsbroen: „Ah“, sagde han med et skalkagtigt Smil, „i fuld Uniform!“ Men Kammeraterne morede sig herover og ønskede kun snart at blive ligesaa lykkelige!

Derpaa sejlede jeg, som sædvanlig, i en aaben Baad og sprang sjæleglad i Land paa den dejlige Kyst og ilede til det kjære Bøstrup. Fader mødte mig i Haven og spurgte venlig: „Naa, er Du bleven indkaldt?“ Nej! Det var jeg rigtignok ikke, men lutter Lauder havde jeg da, og det var saamænd alt, hvad jeg havde fortjent.

Dagen efter — det var den 22de April 1828 — blev jeg gladere, end om jeg havde faaet 5 præ ceteris. Thi da fik vi Besøg af et Par unge Piger, af hvilke den ene havde et Par straalende Øjne, og hun var mit Hjertes Dronning allerede, før jeg blev Student. Nogle Dage derefter gik jeg til Tranekjær. Ved Leddet til Korsebølle Mark stode tilfældig de samme to Veninder, og jeg tillod mig under livlig Passiar at ledsage dem til Havegjerdet ved Gaarden og gik saa ene ad Gangstien op til Vejen, der slyngede sig saa romantisk mellem de skovklædte Bakker, Bellevue og Echobanken til Venstre og Iskjelderbanken til Højre. Men for mig var Alt „Bellevue“, og Alt i mig gav Gjenlyd af en Stemme, der sympathetisk spurgte om det Samme, som jeg selv. Lad saa være, at det var en Illusion. Det var dog Øjeblikke, som jeg aldrig glemmer, og mit Hjerte er ikke bleven en „Iskjælder“, hvori jeg gjemte Erindringen om min første Kjærlighed.

Et Par Maaneder derefter sad jeg paa mit Kammer i Nyhavn Nr. 274, 2den Sal og modtog da et Brev fra Moder, hvori hun bl. A. skrev: — „Du har vel hørt, at Caroline Andersen er bleven forlovet med Ferdinand Fabricius!“ Nej, det havde jeg ikke hørt og heller ikke anet, endnu mindre, at de Aaret iforvejen vare blevne hemmelig forlovede, da hun ikke var 15 Aar gammel, men høj og slank og aandelig udviklet. Jeg havde Intet at beklage mig over, da vi aldrig havde talt om Andet end ligegyldige Ting. Men hvad kan man i den Alder ikke faa ud af et eneste Blik? Nok er det, det var en Hjertesorg og en

Skuffelse, som der skulde Aar til at forvinde, men tillige en Vækkelse, hvortil jeg vistnok haardt kunde trænge.

Paa saadanne Mærkedage, som de her skildrede, fulgte mange andre, der ikke kunne betegnes anderledes end som Drive-dage. Modsigelserne i det menneskelige Hjerte ere ofte ubegri-belige. En ganske eventyrlig Fodtour mindes jeg dog endnu fra denne Sommer.

En smuk Aften spadserede Ludvig Colding og jeg og En til ud ad Nørrebro. Vejret var saa smukt, at vi vedbleve at gaa videre uden forud fattet Plan. Under Vejs gik vi ind i Sø-holms Have og hvilede os paa en Bænk og bleve saa enige om at fortsætte den improviserede Nattevandring. Vi kom til Kon-gens Lyngby i Morgenstunden. Efter at have hvilet og forfrisket os gik vi i Kirke og hørte gamle Rønne. Derpaa fra Sorgenfri over Markerne til Charlottenlund, hvorfra vi om Aftenen spad-serede hjem ad Strandvejen. Vi vare imidlertid blevne lidt trætte og fik derfor det Indfald at springe bag paa en af de forbifarende Karether. Med et stærkt Sæt kom jeg op paa Bag-smækken, men tog mig ikke i Agt for, at den var beslaaet med skarpe Pigge for at hindre slige kaade Overfald. Jeg kom ned igjen i en Fart og fik med det Samme ikke blot et Slag af Pisken, men, hvad der var værre, jeg fik et Par Buxer og en blaa Livkjole skammelig flængede af Sømmene, saa at jeg var glad, at det var mørkt, da jeg med store Huller paa Bagen og paa Ærmerne træt og mødig listede mig ind i Byen.

I en anden og værdigere Skikkelse optraadte jeg kort efter, idet jeg i 4 Uger, under en Høstmanøver, vikarierede for da-værende Lieutenant Jakob Mansa som Lærer i Historie og Geo-graphi i Frøken Wingses Pige-Institut. Mansa havde sagt, at jeg blot skulde give gode Charakterer, og det regnede ogsaa med ug. og mg. til alle de elskværdige Pigebørn. Jeg forelskede mig da i den 13aarige Ragnhilde Haffners smukke Øjne, men saa hende kun en Gang senere, nemlig paa hendes Confirma-tionsdag, da jeg for hendes Skyld hørte gamle Prof. Brorson i Garnisonskirken. Hun blev gift med Capitain Krieger, der sprang i Luften med Linieskibet „Christian den 8de.“

Den 26de September 1828 skulde min Broder Christian have Bryllup, og jeg skrev da i den Anledning et skjemtfuldt Digt, som jeg dog var saa fornøftig ikke at vise til Nogen. Men galt kom jeg dog fra det ved Brylluppet paa Rosengaarden. Som Brudgommens Broder havde jeg faaet en Æresplads ved Siden af en venlig gammel Landsener-Oberst, Kammerherre Wegener. Undselig, som jeg var, sad jeg i Begyndelsen meget beskeden og taus ved Siden af den statelige Krigsmand, der imidlertid skjænkede saa rigelig for mig, at jeg snart fik Munden paa Gled, og det gik meget gemytlig til imellem os. Inden jeg vidste af det, steg Champagnen mig til Hovedet, og da jeg ved en Skaal mærkede, at Stuen løb rundt med mig, skyndte jeg mig ud, men var saa uheldig at falde over Dørtrinet. Nogle af Gjesterne troede, at det var Tjeneren, der havde tabt et Fad, men min Broder havde fulgt mig med Øjnene og kom ud til mig. Jeg var da strax kommen paa Benene igjen, men i Seng maatte jeg. „Hvor blev min Student af?“ spurgte den gemytlige Oberst, der havde voldt mit Nederlag og nu morede sig paa min Bekostning. Næste Dag var jeg gruelig flov. Men det var da ogsaa den eneste Gang i mine Studenterdage, at en slig Skam overgik mig. Paa Henrejsen til Brylluppet var jeg i Roskilde-Kro truffet sammen med Dimittenderne fra Nyborg Skole, deriblandt Christian Voigt, der nu igjen blev min daglige Omgangsven.

Examen philosophicum stod for Døren. Og ved Hjemkomsten fik jeg derfor nok at gjøre, da Sibberns Forelæsninger vare de eneste, jeg stadig havde hørt, medens jeg ganske havde forsømt Collegierne i Moral, Astronomi og Physik. Navnlig fortrød jeg, at jeg ikke havde hørt H. C. Ørsted. Thi ved nu at læse hans Physik interesserede dette Fag mig mere, end jeg havde tænkt. Jeg fordybede mig saaledes deri, at det flere Gange hændtes mig, at jeg glemte at dreje Hanen om paa min Themaskine, saa at Bakken flød over med det kogende Vand, inden jeg mærkede det. Astronomien hjalp Svenningsen mig til Rette med, og hvad P. E. Müllers Moralsystem angik, da lod jeg det blive ved at gjenneamlæse de tørre Paragrapher.

Det kom mig til Gode, at Prinds Frederiks Formæling med

Prindsesse Vilhelmine skulde fejres den 1ste November, hvorved Examen blev overskaaren og faldt i to Dele, før og efter denne Højtidelighed. Min Fader lod mig rigtignok høre, at det var nok „Sinkerne og Reconvalescenter“, der ikke kunde blive færdige i rette Tid, men jeg tænkte: „Naar kun Enden er god, er Alting godt.“ Saa blev jeg da Formælingen over og var med at paradere paa Christiansborg-Slotsplads, hvor Studenterne havde Plads ved Siden af Garden, fik derefter „Elverhøj“ at se og gik da op den 12te November og fik Laud i Hovedcharakter.

Det var blevet bestemt, at jeg skulde tilbringe Vinteren paa Langeland, men det gjaldt nu om at komme hjem. Rejsepengene havde jeg brugt paa 1 Rd. nær, saa at der var ikke andet for mig at gjøre end at tage en rask Bestemmelse og gaa med en Pæreskipper, der laa sejklar til Rudkjøbing. Og denne Beslutning blev tagen og udført saa hurtig, at jeg ikke fik skrevet hjem derom, men bad Frits Wilhjelm (fra Snøde) at skrive, hvad han dog ikke gjorde, saa at mine Forældre gik i en stor Uro for mig og ikke kunde begribe, hvor jeg blev af.

Rejsen varede nemlig 8 samfulde Dage. Først laa vi paa Grund af Modvind 4 Dage ved Dragør, hvor jeg gik i Land og nød en Kop The med Smørrebrød, og saa slap Rejsepengene op. Derpaa sejlede vi til Ulvsund ved Møen, hvor vi atter maatte ligge i et Par Dage. Med Skipperen aflagde jeg Besøg paa en Galease fra Rudkjøbing og fik til Aftensmad en Grønkaals-Suppe, som just ikke var let at faa ned. Min egen Skipper havde ikke andet at traktere med end bitter The og Brændevin, og det skulde jeg ikke have noget af, saa at jeg maatte nøjes med tør Kost. Endelig blæste det op med en god Vind. I en mørk Nat kneb det at komme forbi „Smørstakken“ uden at løbe paa Grund, men omsider naaede vi da Rudkjøbing den 22de November, og glad var jeg, da jeg kunde ombytte den lille Jagt med den gamle Katechetbolig, hvor min kjære Broder og hans unge Hustru levede deres Hvedbrødsdage.

Ved Ankomsten til Bøstrup traf jeg min ellers saa raske og rørige Fader liggende paa Kanapeen, endnu noget mat efter en Sygdom, som han havde paadraget sig under en Epidemi,

idet han daglig var gaaet omkring til de Syge og efter Lægens Anvisning bragt dem Medicamenter og med sin sædvanlige Nidkjerhed i Et og Alt taget sig af dem. Han havde været meget urolig for mig, men nu var jo Alt godt og glædeligt, og jeg tilbragte en fornøjelig Vinter derovre blandt mine Kjære og de gamle Venner i Nabolaget.

Alt gik den Gang jævnt og hjerteligt til, og hvad man end ellers vil dømme om den Tid, saa tror jeg, det maa indrømmes, at Folk i det Hele vare mere livsglade end nuomstunder. I Bøstrup var der heller ikke længer saa stille som i min Barn-dom, og dertil bidrog vel især min Søster, der forenede et muntert Sind med en ualmindelig Dygtighed i det Huslige. Der gjordes aldrig Selskaber, men Alle vidste, at de vare velkomne hos de livlige Gamle i den gjæstfri Præstegaard. Tidligere var det Egeløkke og Tranekjær Slot, hvor Folk kom sammen. Nu havde en Del yngre Familier bragt nyt Liv i Selskabeligheden, og flere Steder var der gjort eller blev der snart gjort et godt Fremskridt med Hensyn til Familielivet. Otte Dage efter min Ankomst, $\frac{1}{12}$ 1828, fyldte min Fader sit 55de Aar, og det var nu bleven Skik og Brug, at Naboer og gode Venner kom uden Indbydelse til Fødselsdagene i de gjæstfri Huse, hvor man da morede sig i al Gemytlighed.

Efter Faders Opfordring havde jeg rigtignok medtaget et exegetisk Collegium, men den Ulejlighed kunde jeg gjerne have sparet mig, da jeg kun læste nogle faa Sider deri. Derimod ser jeg af nogle Optegnelser fra den Tid, at jeg temmelig nøjagtig gjennemlæste Frederik Sneedorfs Skrifter, som min Fader havde, ligesom jeg tidligere blandt min Moders Bøger fra hendes Ungdom havde fundet en „Peregrine Pickle“, der havde moret mig kostelig, item Baggesens: „Emma“ og „Komiske Fortællinger“, Vessels Skrifter osv. Især var jeg dog optagen af de mange landlige Vinterglæder, idet ikke blot smaa Bostonpartier og Gnav, som den Gang var meget yndet, men ogsaa Ride- og Jagttoure, Julelege og Kanefarter afløste hinanden. Og det var i al Fald sundere end at drive i Kjøbenhavn eller hænge i Bøgerne.

Min jævnaldrende gode Ven Christian Andersen fra Korse-

bølle (senere Landstingsmand, Proprietær A. til Søvertorp) opholdt sig den Vinter paa Egeløkke hos Kammerjunker Carl Leth for paa Forvalterens Kontor at gjøre sig bekendt med de der forekommende Sager. Og med denne kjernesunde unge Landmand delte jeg mange Fornøjelser i Løbet af Vinteren, der blev saa streng og vedholdende med Frost, at man i lang Tid kunde kjøre til Fyen. I Selskab med ham, Forvalter Briand og den altid uførtroede Christian Wilhjelm løb jeg paa Skøjter til Skaarupør paa den fyenske Kyst ligeoverfor Egeløkke. Derfra gik vi til Svendborg, hvor min Broder Hansen opholdt sig i Forretninger. Og med ham vare vi til et gammeldags Borgerbal paa Raadstuen, hvortil vi bleve indførte af min Onkel, Gomme Krøjer paa Tullebrinke. — „Skaal Mester! Nej, det er ikke den Mester, men den anden Mester!“ saaledes kinkede de gamle Borgere med hinanden, og det blev længe et Mundheld iblandt os.

Jeg var ogsaa med i den store Kanefart fra Tranekjær over Skaarupør til Svendborg. Og det var et smukt Syn at se en Snes Kaner i en lang Linie rask fare hen over Isbanen, med den gamle Excellence, General Ahlefeldt, i den forreste Kane og den pyntelige Forrider galopperende foran. Midt ude paa Isen saa det farligt nok ud, da der var en temmelig bred Rende, som nok var tildækket med Ris og Halmknipper, men som dog mange af Hestene ikke slap over uden at synke i med et Forben eller et Bagben. Ellers gik det godt baade frem og tilbage. I Svendborg var der forud bestilt Middagsmad, og Enkelte fik en lille Pidsk foruden den, hvormed de knaldede! Jeg tror nok, at min Ven Christian Andersen væltede sin Dame 3 Gange paa Tilbagevejen mellem Svendborg og Skaarupør. Min Fader vilde ikke give Heste til slige Farter, saa at jeg stod bag paa en Andens Kane og knaldede af al Kraft. En anden Gang, da jeg kjørte en lille Tour langs Egeløkke Strand med Kammerjunker Carl Leth, gik Isen itu, uden at dog Kanen sank i, idet Isen holdt under Hesten, der rask travede afsted, men jeg, som stod bag paa, maatte dog i en Fart springe af til Siden og tabte baade Hue og Pidsk i Vaagen.

Alt dette kom jeg dog godt fra, men paa en af Generalens

Klapjagter ude ved Hov blev jeg til Latter og Morskab for Mange, og det i lang Tid. Jeg gik ved Siden af den gemytlige og lattermilde Møller Leth fra Snøde, da i det Samme en Hare kommer springende. Vi trykke af paa en Gang. Haren falder, og begge tilskrive vi os Æren. Men da vi saa give os til at lade igjen, viser det sig, at min Bøsse slet ikke er gaaet af, den havde kun klikket. Dermed var Spørgsmaalet besvaret i Disfaveur af mig, og jeg blev under megen Munterhed mulkeret af Jagt-fiskalen, den gamle joviale Kammerherre Frits Benzon fra Christiansdal.

Naar hertil føjes adskillige muntre Aftenselskaber med Ord-sprogslege, hvori gamle Kastrup og min Broder Hansen især bragte Liv og Lystighed, saa er det klart, at Tiden ikke kunde falde mig lang. Ejheller var der Lejlighed til at fange Griller ved Synet af den hemmelige Gjenstand for mit ungdommelige Hjertes ulykkelige Kjærlighed. Gjemt var dog ikke glemt. Jeg var ikke kommen videre end til „Vejskjellene“, og der skulde Tid til for gjennem Sorg og Sjælekamp at naa op til det „For-klarelsens Bjerg“, hvor man først faar det rette Frem- og Til-bagesyn paa Herrens underlige Førelser.

Det var nu blevet Foraar, og forfrisket paa Sjæl og Legeme vendte jeg tilbage til Hovedstaden for der at tage fat paa det theologiske Studium. Og hermed ender det første Afsnit af mit Studenterliv.
